



TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Materia: Historia dos bens arqueolóxicos II

Departamento: Historia, valoración e clasificación dos bens culturais

Obrigatoria da especialidade	Curso: 3º arqueoloxía	Cuadrimestral	4 ECTS
------------------------------	-----------------------	---------------	--------

Teórica

Profesor: Álvaro R. Arizaga Castro

arizaga@edu.xunta.es

Horario: 3 horas semanais

DESCRIPCIÓN DA MATERIA

Introdución á teoría, historiografía e metodoloxía da prehistoria recente e da protohistoria. A idade dos metais e a protohistoria mundial, europea e peninsular, con especial atención ós bens culturais máis próximos (patrimonio cultural galego). Achegamento á práctica arqueolóxica básica (escavación), así como á tecnoloxía prehistórica.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analízala, sintetízala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e as causas do seu deterioro para avaliar o estado de conservación.
X10	Coñecer a evolución histórica do concepto de ben cultural e dos criterios de conservación-restauración, e as principais institucións competentes na conservación do patrimonio.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e

CURSO ACADÉMICO 2018-2019



	historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación e restauración.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ARQUEOLOXÍA	
EA5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concernente ao arqueolóxico.
EA11	Coñecer de forma sistemática e integrada o ben cultural de tipo arqueolóxico: distintos xéneros linguaxes, procedementos, iconografías e estéticas.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA	
Coñecer a historia dos bens arqueolóxicos da prehistoria recente, dende o punto de vista das súas características tipolóxicas, formais, técnicas e culturais.	
Coñecer a metodoloxía arqueolóxica para a análise do patrimonio cultural, nas súas múltiples vertentes.	
Dominio da terminoloxía conceptual característica da arqueoloxía e da historia antiga.	
Dominar a terminoloxía conceptual característica da arqueoloxía e da historia antiga.	
Coñecer as principais manifestacións da cultura material dos distintos pobos, culturas ou civilizacións protohistóricas.	
Acadar a capacidade de identificar e analizar as características básicas das obras estudadas e clasificalas no seu contexto histórico, estilístico e tipolóxico.	
Coñecer as distintas técnicas e procedementos produtivos da cultura material dos bens estudados.	
Observar a evolución do patrimonio cultural material da época estudada en relación a súa conservación	

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidades	Subtemas	% no total da materia
1. O megalitismo.	<ul style="list-style-type: none"> • Megalitismo ibérico. • Megalitismo galego. • Arte megalítica. 	20%
2. O calcolítico e a idade do bronce.	<ul style="list-style-type: none"> • O calcolítico e o final do megalitismo. • Cistas e ídolos. • Cerámica campaniforme e primeiros metais. • A cultura de El Argar. • A Idade do Bronce. Introducción. 	20%
3. Arte rupestre.	<ul style="list-style-type: none"> • A arte rupestre galega. • Artes rupestres europeas (Mont 	20%



	Bego, Valcamonica, Tanum).	
4. Tecnoloxía prehistórica II	<ul style="list-style-type: none"> • Metalurxia prehistórica. • A produción e terminoloxía cerámica. 	20%
5. Metodoloxía arqueolóxica	<ul style="list-style-type: none"> • Breve historia da escavación en arqueoloxía. • Estratigrafía xeolóxica. • Estratigrafía arqueolóxica. Harris. 	20%
<p>A porcentaxe de reparto das unidades didácticas no total da materia é aproximada (depende da evolución das clases e das actividades non programadas durante o curso).</p>		

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesións maxistras	34		34
Estudo autónomo		26	26
Traballo titorizado	5	10	15
Traballo de difusión arqueolóxica		5	5
Estudos de caso, debates e outras actividades	15	5	20
Total	54	46	100

A planificación docente por horas é aproximada. Por exemplo, o número de horas de presentacións dependerá do número de alumnos/as que opten polo sistema de avaliación continua.

METODOLOXÍA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor das bases teóricas da materia, sobre as que construír o traballo autónomo, utilizando as presentacións orais e outras ferramentas: presentacións vistas na aula (moodle), literatura científica e titorías didácticas. Poderán ser acompañadas de talleres de arqueoloxía experimental, debates, saídas de campo e outras actividades.
Traballo titorizado	Realización dun traballo individual sobre patrimonio arqueolóxico, de tema escollido polo alumnado coa orientación e ferramentas proporcionadas polo profesor. O traballo poderá consistir nun proxecto que remate o iniciado no anterior cuatrimestre. As directrices e metodoloxía do traballo serán indicados con detalle ó alumno a través de moodle, nas sesións presenciais ou nas titorías docentes.
Traballo de difusión arqueolóxica	Traballo individual orientado a asentir e difundir os coñecementos adquiridos a través de plataformas en rede (wikipedia / patrimonio galego.net / outras).



Presentación / exposición	Exposición oral por parte do alumnado do traballo titorizado.
------------------------------	---

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Proba final escrita. A realizar en datas próximas ó final do cuadrimestre.	Superación dos exercicios propostos.	50%
Traballo titorizado (presentación oral)	Comprensión e resolución da tarefa proposta. Capacidade de síntese e claridade expositiva.	15%
Traballo titorizado (escrito)	Rigor metodolóxico, corrección formal, entrega dentro do prazo establecido.	15%
Traballo de difusión arqueolóxica	Capacidade de traballo en rede. Capacidade de cooperación en rede. Rigor científico da información introducida.	10%
Asistencia e outros	Participación e achega diaria. Outras actividades orais e escritas.	10%
SISTEMAS DE AVALIACIÓN (ORDINARIA)		
Exame final ordinario: Exame escrito para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua (por falta de rendemento académico, por perder o dereito á mesma ou por renunciar á mesma). A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBCG.		100%
SISTEMAS DE AVALIACIÓN (EXTRAORDINARIA)		
Exame final extraordinario: Exame escrito para os alumnos/as que non superasen a avaliación continua ou o exame final ordinario. A realizar na data e hora fixada de forma oficial pola ESCRBCG.		100%
OUTROS COMENTARIOS A AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN		
<ul style="list-style-type: none"> • Por imperativo legal, a asistencia é obrigatoria no sistema normal de avaliación (avaliación continua). Tamén por imperativo legal, sexa cal sexa a asistencia, o alumnado sempre ten dereito a un sistema de avaliación mediante exame final ordinario (e extraordinario, en última instancia). • Na avaliación continua, avaliarase de forma positiva o progreso do proceso de aprendizaxe. A cualificación da materia resultará da suma das cualificacións acadadas nas diferentes probas e exercicios, pero terase en conta a mellora experimentada ó longo do curso. Este factor non poderá ser tido en conta noutros tipos de sistemas de avaliación (ordinaria / extraordinaria). • O alumno perderá o dereito á avaliación continua se supera o número máximo de faltas sen xustificar 		



(25%= 14 horas de clase).

- A perda do dereito a avaliación continua supón a realización dunha proba escrita en convocatoria ordinaria da que resultará a cualificación total acadada na materia.
- En convocatoria extraordinaria avaliarase mediante a realización dunha proba escrita da que resultará a cualificación total acadada na materia.

“PLAN DE ADAPTACIÓN”

Poderá aplicarse un procedemento de avaliación especial para o alumnado que estea a realizar o “plan de adaptación” para a mesma especialidade (é dicir, alumnado que teña cursado os estudos equivalentes a diplomatura en conservación e restauración de arqueoloxía). Soamente neses casos, poderá xustificarse a ausencia ás clases presenciais por incompatibilidade laboral ou outros motivos xustificados. Nestes casos, a valoración dos diferentes elementos de avaliación será a seguinte: presentación oral do traballo (35%), presentación escrita do traballo (35%), proba final escrita (30%). A presentación escrita do traballo poderá ser substituída por unha segunda presentación oral, sobre outro tema diferente. Para estas presentacións orais é moi conveniente que o alumnado do plan de adaptación empregue as súas actividades profesionais e/ou de investigación no ámbito da conservación arqueolóxica, de maneira que poidan compartir a súa experiencia co alumnado habitual. Nesta metodoloxía de avaliación especial tense en conta que este alumnado xa ten xustificada parte das competencias requiridas para esta materia no pasado.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofrecerase atención personalizada ó alumnado durante todo o curso.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

METODOLOXÍA ARQUEOLÓXICA

- Domingo, I. Burke, H. e Smith, C. 2007. Manual de campo del arqueólogo. Barcelona, Ariel.
- Fernández Martínez, V. M. 2000. Teoría y método de la arqueología. Madrid, Síntesis.
- González Ruibal, A. e Ayán González, X. 2018. *Arqueología. Una introducción al estudio de la materialidad del pasado*. Madrid, Alianza.
- Renfrew, C. e Bahn, P. 1993. Arqueología. Teoría, métodos y práctica. Madrid, Akal.

PREHISTORIA

- Eiroa, J. J. 2006. Nociones de prehistoria general. Barcelona, Ariel.
- Barandiarán, I. et alii. 1998. Prehistoria de la península ibérica. Barcelona, Ariel.
- Menéndez Fernández, M. (coord.) 2006. Prehistoria y protohistoria de la península ibérica. Tomo I. Madrid, UNED
- Menéndez Fernández, M. (coord.) 2007. Prehistoria y protohistoria de la península ibérica. Tomo II. Madrid, UNED.



OBSERVACIÓNS

- Usarase a plataforma Moodle para completar esta guía docente, para deixar material didáctico para o alumnado, para formalizar a entrega de traballos e para outros usos relacionados coa materia. O uso desta plataforma é obrigatorio para o alumnado que curse a avaliación continua, e moi recomendable para o resto.
- A biblioteca da ESCRBCG conta con abundante material bibliográfico específico sobre os contidos da materia.